

ΕΠΕΙΓΟΝ

Αθήνα, 22 Νοεμβρίου 2007
Αρ. Πρωτ.: 2915

Προς
Υπουργό Εμπορικής Ναυτιλίας, Αιγαίου & Νησιωτικής Πολιτικής
Κύριο Γιώργο Βουλγαράκη
Γρηγ.Λαμπράκη 150
185 18 Πειραιά

Υφυπουργό Εσωτερικών
Κύριο Παναγιώτη Χηνοφώτη
Βασ.Σοφίας 16
106 71 Αθήνα

Αξιότιμε κύριε Υπουργέ, αξιότιμε κύριε Υφυπουργέ,

Εντελώς προσφάτως ετέθη υπ' όψιν του Συνηγόρου του Πολίτη έκθεση της διεθνούς Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης PRO ASYL, που καταγράφει και κωδικοποιεί μεγάλο αριθμό καταγγελλομένων περιστατικών σοβαρής παραβίασης δικαιωμάτων του ανθρώπου σε βάρος αλλοδαπών που αποπειρώνται να εισέλθουν λάθρα στη χώρα, ιδίως μέσω των θαλασσίων συνόρων, συχνά προκειμένου να ζητήσουν πολιτικό άσυλο. Καταγγελίες, ισχυρισμοί και αφηγήσεις φερομένων ως παθόντων και κοινωνικών φορέων στήριξης σχετικά με ενέργειες αποτροπής που απέληξαν σε θανάτους από πνιγμό, με πολυάριθμες άτυπες επαναπροωθήσεις χωρίς καταγραφή ονομάτων ή χωρίς προσπάθεια εντοπισμού όσων η επιστροφή εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους για ζωτικά δικαιώματά τους, ακόμη δε και περιπτώσεις βασανισμού, εμπλέκουν, εφ' όσον ευσταθούν, με ιδιαίτερα ανησυχητικό τρόπο στελέχη του Λιμενικού Σώματος, κατά κύριο λόγο, και, δευτερευόντως, στελέχη της ΕΛ.ΑΣ. Η έκθεση αυτή έτυχε ευρείας ειδησεογραφικής κάλυψη από ελληνικά και αλλοδαπά μέσα ενημέρωσης, έχει δε ήδη κατατεθεί στα αρμόδια όργανα της Ελληνικής Κυβέρνησης, της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης, προκαλώντας την εντολή του πρώτου εξ υμών για άμεση διοικητική διερεύνηση των εκεί αναφερομένων.

Δυστυχώς, η Αρχή μας είναι από καιρού εξοικειωμένη με καταγγελίες σχετικά με ανάλογα περιστατικά, ενίοτε προερχόμενες από τους ίδιους τους φερόμενους ως παθόντες, συχνότερα πάντως από μη κυβερνητικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της προστασίας των αιτούντων πολιτικό άσυλο. Οι καταγγελίες έχουν τεθεί υπ' όψιν των κατά περίπτωση αρμοδίων οργάνων των υπουργείων σας.

Ενδεικτικά αναφέρω τραγικό περιστατικό πνιγμού αλλοδαπών, που επιχειρούσαν την από θαλάσσης λαθραία είσοδο στη χώρα, λόγω της -καταγγελλόμενης από διασωθέντες σε τουρκικό έδαφος- σκόπιμης εγκατάλειψης ή και απόρριψής τους στην θάλασσα από όργανα του Ελληνικού Λιμενικού Σώματος, την 26η/9/2006 στα ελληνικά χωρικά ύδατα. Το περιστατικό αυτό έτυχε επίσης δημοσιογραφικής κάλυψης από διεθνή και εγχώρια μέσα ενημέρωσης, η δε διακρίβωση της αλήθειας των καταγγελλομένων και η σχετική αναζήτηση τυχόν ευθυνών προσέκρουσαν στην πλήρη άρνηση γνώσης του συμβάντος από τις υπηρεσίες του Λιμενικού Σώματος καθώς και του Υπουργείου Εξωτερικών, ιδίως πάντως στην απουσία μαρτυριών ή άλλων στοιχείων εκτός των όσων ισχυρίζονταν οι ίδιοι οι καταγγέλλοντες.

Σε άλλη περίπτωση, καταγγελίες σχετικά με άτυπη επαναπροώθηση αλλοδαπών εισελθόντων μέσω των χερσαίων συνόρων του Έβρου, την οποία αρνούνταν οι φερόμενες ως εμπλεκόμενες αρχές, συνοδεύονταν από σοβαρές ενδείξεις για τη διενέργεια της. Συγκεκριμένα αλλοδαπή ιρανικής καταγωγής αναφέρει ότι επιχείρησε, μαζί με το ανήλικο τέκνο της, λάθρα είσοδο στη χώρα, προκειμένου να επανενωθεί με τον σύζυγό της που διέμενε στην Ελλάδα με καθεστώς αιτήσαντος άσυλο, ωστόσο συνελήφθη και ατύπως επαναπροωθήθηκε στην Τουρκία. Τους ισχυρισμούς της ενδιαφερόμενης υποστηρίζουν το ιστορικό των τηλεφωνικών συνδιαλέξεων της με τον σύζυγό της, αλλά και μαρτυρία τρίτου προσώπου που συμμετείχε στην επιχείρηση λαθραίας εισόδου στην Ελλάδα επιτυχώς, χωρίς δηλαδή να συλληφθεί στα σύνορα. Με δεδομένο το ότι ο εν Ελλάδι σύζυγος έχει εν τω μεταξύ αναγνωρισθεί ως πρόσφυγας, επιχειρείται πλέον η νόμιμη είσοδος από την Τουρκία των δύο προαναφερομένων μελών της οικογένειας του, ώστε να καταστεί δυνατή η απόλαυση του δικαίωματος οικογενειακής επανένωσης αναγνωρισμένου πρόσφυγα, αλλά επιπλέον η διακρίβωση του όλου περιστατικού.

Εξ ίσου ανησυχητική είναι όμως η δικαστικώς πλέον αποδειχθείσα περίπτωση προσβολής της αξίας του ανθρώπου στο πρόσωπο κουρδικής καταγωγής αλλοδαπού που υπέστη το 2001 ειδική γενετήσια κακοποίηση ενώ κρατείτο από στελέχη του Λιμενικού Σώματος. Η σχετικώς πρόσφατη ποινική καταδίκη των δραστών από το Αναθεωρητικό Ναυτοδικείο σε ποινές έξι και τριών μηνών φυλάκισης, παρά την αναγνώριση από το δικαστήριο της σοβαρότητας της προσβολής απέτρεψε το ενδεχόμενο επανάληψης του πειθαρχικού τους ελέγχου που αρχικά είχε στηριχθεί σε κατά πολύ λιγότερο σοβαρά περιστατικά. Ωστόσο, όπως προσπάθησε επίμονα τους τελευταίους έξι μήνες ο Συνήγορος του Πολίτη να επισημάνει στην ηγεσία του Λιμενικού Σώματος και του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας, η καταδίκη αυτή παρείχε την ευκαιρία δημόσιας αναγνώρισης τέτοιων φαινομένων ως υπαρκτού προβλήματος και ταυτόχρονης καταδίκης τους, πρωτοβουλία που θα συνιστούσε ταυτόχρονα απτή εκδήλωση της δέσμευσης για αποτροπή τους στο μέλλον, αλλά και στοιχειώδους ηθικής ικανοποίησης προς το θύμα, που προσέφυγε στην Αρχή μας. Δυστυχώς, παρά την αρχικώς θετική στάση που είχε ατύπως εκδηλώσει, το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας φαίνεται με τη σιωπή του να μη συμμαρτίζει την επισήμανση από την Αρχή μας της ανάγκης να αποκατασταθεί η σοβαρά τρωθείσα με τις καταδίκες αυτές δημόσια εικόνα και τιμή του Σώματος.

Οι συνεχιζόμενες καταγγελίες προσώπων και οργανώσεων, αλλά και η ύπαρξη σοβαρών ενδείξεων για την αλήθεια των ισχυρισμών των αναφερομένων σε ορισμένες από τις υποθέσεις σχετικού περιεχομένου που έχει χειριστεί ο Συνήγορος του Πολίτη, προκαλεί έντονο προβληματισμό ως προς την επαρκή προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των παράνομα εισερχομένων αλλοδαπών, κατά τη διαδικασία της αποτροπής της παράνομης εισόδου τους στη μεθόριο της χώρας, ιδίως την θάλασσα. Έντονος προβληματισμός που δεν είναι μόνο εγχώριος, αλλά και ευρωπαϊκός και δεν αφορά αποκλειστικά και μόνο τις ελληνικές αρχές συνοριακού ελέγχου, αλλά και άλλες χώρες της Ε.Ε. με θαλάσσια σύνορα με χώρες προέλευσης ή διόδου παράνομα εισερχομένων αλλοδαπών.

Στις καταγγελλόμενες υποθέσεις είναι ιδιαίτερα δυσχερής η εξακρίβωση των πραγματικών περιστατικών. Οι ισχυρισμοί των καταγγελλόντων αντιπαρατίθενται με τους ισχυρισμούς των εμπλεκόμενων οργάνων, χωρίς να υπάρχει, τις περισσότερες φορές, ασφαλές κριτήριο επαλήθευσης των ισχυρισμών των δύο πλευρών. Αυτό σε μεγάλο βαθμό οφείλεται στο γεγονός ότι τα περιστατικά αυτά συμβαίνουν στη μεθόριο, σε χώρους δηλαδή όπου η δημοσιότητα και ο «κοινωνικός έλεγχος» της δράσης των αρχών είναι εκ των πραγμάτων ανύπαρκτος, καθώς και στο ότι οι καταγγέλλοντες, όταν καταθέτουν τις μαρτυρίες τους, κατά κανόνα βρίσκονται εκτός του ελληνικού εδάφους. Σε ορισμένες περιπτώσεις καταγγελιών διαφαίνεται η προσπάθεια πολιτικής προβολής και εκμετάλλευσης τους από γειτονική χώρα, προκειμένου η Ελλάδα να βρεθεί υπόλογος ενώπιον της διεθνούς κοινής γνώμης για παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, η ενδεχόμενη πολιτική σκοπιμότητα της χρήσης των καταγγελιών αυτών δεν μπορεί να αποτελεί από μόνη της επαρκή αιτιολογία για τη μη ενδελεχή εξέταση των καταγγελλόμενων περιστατικών.

Περαιτέρω στην έκθεση της οργάνωσης PRO ASYL, αξιωματικοί του Λιμενικού Σώματος, επωνύμως ή ανωνύμως, φέρονται να δέχονται ότι το εν λόγω Σώμα εκτελεί παράνομες επαναπροωθήσεις για να ανασχέσει την παράνομη είσοδο αλλοδαπών από τη θάλασσα. Ένας μάλιστα εξ αυτών, επωνύμως, φέρεται να δηλώνει ότι η Ευρώπη δέχεται, μέσω της παράνομης εισόδου, ισλαμική εισβολή από πρόσωπα που είναι πολύ καλά εκπαιδευμένα και πολεμιστές (εφημερίδα «ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ», Τρίτη 30/10/2007). Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ότι η ανάπτυξη νοοτροπιών πολεμικής αναμέτρησης στα όργανα συνοριακού ελέγχου είναι ιδιαίτερα επικίνδυνα για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αλλοδαπών που επιχειρούν παράνομη είσοδο στη χώρα, καθώς αυτοί ενδέχεται να αντιμετωπίζονται ως «εθνικοί» εχθροί», στους οποίους δεν αναγνωρίζεται κανένα επίπεδο προστασίας των βασικών ανθρωπίνων δικαιωμάτων τους.

Ο Συνήγορος του Πολίτη δεν υιοθετεί το προαναφερόμενο υλικό ισχυρισμών και καταγγελιών ως από μόνη της απόδειξη σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των αλλοδαπών που επιχειρούν παράνομη είσοδο στο ελληνικό έδαφος. Εφόσον δεν υπάρχουν σοβαρές αποδείξεις περί του αντιθέτου, δεν μπορεί παρά να εκτιμά ότι καταρχήν η δράση των αρχών συνοριακού ελέγχου κινείται στο πλαίσιο της νομιμότητας και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσώπων που έρχονται σε επαφή με αυτές. Ωστόσο, η συστηματικότητα των καταγγελιών, η διασταύρωση και η συνάφεια των μαρτυριών των καταγγελλόντων υποδηλώνουν τουλάχιστον ότι η αποτροπή - ανάσχεση της παράνομης εισόδου αλλοδαπών που εκτυλίσσεται στη μεθοριακή ζώνη της χώρας, ιδίως τη θάλασσα, αποτελεί από τις πλέον αμφιλεγόμενες δράσεις των ελληνικών αρχών ως προς την ικανοποιητική προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των προσώπων που την υφίστανται. Δεδομένου δε ότι η ελληνική και ευρωπαϊκή κοινή γνώμη, λόγω της ανεπτυγμένης συνείδησης προστασίας ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όλο και περισσότερο εστιάζει την προσοχή της στις διαδικασίες αυτές, η Ελλάδα θα πρέπει να εξετάζει ενδελεχώς κάθε υπόθεση σοβαρής καταγγελίας παραβίασης ανθρωπίνων δικαιωμάτων στους επίμαχους τομείς διοικητικής δράσης και να κοινοποιεί ικανοποιητικά πορίσματα ελέγχου στην κοινή γνώμη.

Η εν λόγω διαδικασία ελέγχου δεν θα πρέπει απλώς να αντιπαραβάλει τους ισχυρισμούς των καταγγελλόντων με αυτούς των εμπλεκόμενων οργάνων, αλλά να προχωρά σε εξαντλητικό έλεγχο, όταν οι καταγγελίες διασταυρώνονται ή παρουσιάζουν όμοιες αφηγήσεις ή συνοδεύονται έστω από απλές ενδείξεις. Στις περιπτώσεις αυτές η διαδικασία ελέγχου θα πρέπει να σκοπεύει στη θεμελιωμένη απόδειξη της αθωότητας των εμπλεκόμενων οργάνων, προκειμένου να σχηματίσει απαλλακτική κρίση. Αυτό διότι, όπως επισημάνθηκε παραπάνω, η αποτροπή - ανάσχεση της παράνομης εισόδου αλλοδαπών στην μεθοριακή ζώνη της χώρας εκτελείται εκτός της δημοσιότητας και του «κοινωνικού ελέγχου» που

συνήθως είναι οι χώροι που προσφέρουν σοβαρές ενδείξεις ή αποδείξεις για την τεκμηρίωση των ισχυρισμών των καταγγελλόντων. Περαιτέρω, η Αρχή μας θεωρεί ότι η συμμετοχή ανεξαρτήτων από τις ελεγχόμενες αρχές φορέων που έχουν ως αποστολή τους την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων θα ενίσχυε την αντικειμενικότητα και θα προσέδιδε κύρος στην ελεγκτική διαδικασία.

Επιπρόσθετα, ο Συνήγορος του Πολίτη κρίνει ως άμεσα αναγκαία τη σύνταξη ενός πρωτοκόλλου ενδεικνυόμενων ενεργειών που τα όργανα συνοριακού ελέγχου θα πρέπει να ακολουθούν κατά την αποτροπή παράνομης εισόδου αλλοδαπών στη χώρα. Στη σύνταξη ενός τέτοιου πρωτοκόλλου θα μπορούσε ευχαρίστως να συμβάλει ο Συνήγορος του Πολίτη.

Εν αναμονή της ενημέρωσής μας για τυχόν σχετικές πρωτοβουλίες σας, σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για την συνεργασία και σας βεβαιώνω ότι τόσο εγώ όσο και οι συνεργάτες μου θα βρισκόμαστε στη διάθεσή σας για κάθε διευκρίνιση ή συνεργασία.

Με τιμή,

Γιώργος Β. Καμίνης

Κοινοποίηση:-

Υπουργό Εξωτερικών κα Ντόρα Μπακογιάννη
Υπουργό Εσωτερικών κ. Προκόπη Παυλόπουλο
Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
Ύπατη Αρμοστεία Ο.Η.Ε για τους Πρόσφυγες